

**ВІДГУК  
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

**на дисертаційну роботу Доуртмеса Пилипа Олександровича  
на тему «Теоретико-методичне забезпечення оцінювання  
інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства»,  
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук  
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами  
(за видами економічної діяльності)**

**1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими  
програмами, планами, темами.**

Розбудова інвестиційно-інноваційної моделі економіки України, що відповідає «Стратегії сталого розвитку «Україна 2020», надає особливого значення обґрунтованості ухвалення рішень про інвестування інноваційної діяльності, яке має ґрунтуватися на достовірному оцінюванні інвестиційно-інноваційної діяльності. Саме такі виважені управлінські рішення дозволять промисловим підприємствам ефективно розподіляти інвестиційні ресурси, обирати інноваційні проекти, які забезпечать досягнення необхідного рівня ефективності їх господарювання та конкурентоспроможності. Проте, теоретико-методичне забезпечення вирішення цього питання не є усталеним і має рекомендаційний характер. Це обумовлює об'єктивну необхідність його доопрацювання у напрямі підвищення обґрунтованості й достовірності методичного підґрунтя за рахунок його формування не на суб'єктивному досвіді експертів, а на об'єктивних даних офіційної статистики.

Це підтверджує актуальність теми дисертації Доуртмеса П.О., оскільки вона спрямована на розв'язання конкретного важливого наукового завдання, що полягає в подальшому розвитку і удосконаленні теоретичних та науково-методичних підходів і рекомендацій з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств. Його вирішення дозволить розширити

інформаційну базу та підвищити обґрунтованість управлінських рішень, формувати техніко-економічне обґрунтування інноваційно-інвестиційних проривних проектів у відповідності з місією та цілями життєдіяльності підприємств у тактичній та стратегічній перспективі.

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» як складова частина двох науково-дослідних тем – фундаментальної держбюджетної теми «Розробка шляхів вирішення економічних проблем інноваційного розвитку промислових підприємств» (номер державної реєстрації 0117U004809) та госпдоговірної теми «Підвищення інвестиційної сприйнятливості підприємств до технологій енергозбереження» (номер державної реєстрації 0115U007155), де автором розроблено методичні підходи до оцінювання інвестиційної та інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, а також методичне забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. Дуальна направленість цих досліджень, що полягає у розширенні фундаментальних теорій інвестиційно-інноваційної діяльності та їх прикладному застосуванні за потребами підприємств доводить актуальність дисертації, нагальність вирішення проблеми, розв'язанню якої вона присвячена.

*Виходячи із вищевикладеного, тематика дисертаційної роботи Доуртмеса П.О. є актуальною, а також має науково-теоретичну та практичну цінність.*

## **2. Ступіть обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації**

*Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними, оскільки базуються на: використанні загальнонаукових, теоретичних та спеціальних методів дослідження, таких як абстрактно-логічний та структурно-логічний*

аналіз, статистичний аналіз, багатовимірний факторний та кластерний аналіз, метод нейронних мереж, експертний метод; проведеному ґрунтовному аналізі праць вітчизняних та зарубіжних вчених за напрямом дослідження; опрацюванні значного обсягу статистичних, аналітичних даних та даних відносно діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств за значний період; апробації результатів дослідження на науково-практичних конференціях та оприлюдненні наукових здобутків дисертації.

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату дозволяє констатувати достатню глибину розроблення автором досліджуваної проблематики, новизну його наукового доробку. Дисертаційна робота Доуртмес П.О. має логічну структурну побудову, а її зміст повною мірою розкриває тему наукового дослідження. Висновки та рекомендації дисертації спираються на аналіз теоретико-методичної бази, законодавчих та нормативних актів.

Загальний обсяг роботи становить 270 сторінки друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 201 сторінці. Робота написана в науковому стилі. Логічна структура роботи визначається її метою та сформульованими науковими і практичними завданнями.

Мету, об'єкт, предмет дослідження у дисертації визначено коректно. Вирішення сформульованих відповідно до мети завдань дозволило здобувачеві отримати результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Це свідчить про наявність предмету публічного захисту.

### **3. Наукова новизна результатів дослідження**

*Наукова новизна результатів дослідження Доуртмеса П.О.* полягає в подальшому розвитку і удосконаленні теоретичних та науково-методичних підходів і рекомендацій з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств. Найбільш суттєвими результатами, що розкривають наукову новизну дисертації, є такі:

**Результат 1.** *вперше доведено взаємозв'язок стратегій життєдіяльності підприємства з кількісними значеннями узагальнюючого інтегрального показника його інвестиційно-інноваційної діяльності, методологічне підґрунтя якого утворює метод адитивної згортки на основі розрахованих інтегральних показників інвестиційної та інноваційної діяльності, його прогнозуванні з використанням нейромережного моделювання та розподілі кількісних значень за трьома якісними інтервалами «низький», «середній», «високий» (с. 189-197 дисертації).*

**Результат 2.** *Уточнення визначення понять «інвестиційна діяльність» та «інноваційна діяльність» полягає у їх спрямованості на розвиток підприємств, взаємному доповненні й взаємозв'язку, що доведено проведеною систематизацією основних теоретичних підходів у теорії інвестицій, теорії інновацій, інвестиційного та інноваційного менеджменту (с. 24-25, 41-42 дисертації). Таку пропозицію обґрунтовано необхідністю подальшого використання інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки України, що спрямовує практичне застосування цих теорій в процесі стратегічного управління для активізації перебігу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.*

**Результат 3.** *Новизна результату полягає у розвитку основних концептуальних положень оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності, що повно враховують безпосередньо етапи процесу оцінювання, доповнюють їх новітнім змістом та мають практичну спрямованість. Доцільно погодитися з їх сутнісним наповненням, що полягає у нелінійності перебігу інвестиційно-інноваційної діяльності; використанні даних офіційної статистичної звітності підприємств; врахуванні явних і латентних тенденцій перебігу інвестиційно-інноваційної діяльності; використанні її узагальнюючого інтегрального показника; формуванні й використанні цільової комплексної програми розвитку. Теоретична обґрунтованість та практична спрямованість основних запропонованих концептуальних положень забезпечує керованість і розвиток суб'єктів господарювання на*

основі прийняття виважених управлінських рішень у стратегічному періоді (с. 73-78 дисертації).

**Результат 4.** Новизна результату полягає у розвитку методичного підходу до оцінювання інвестиційної діяльності промислових підприємств, яка забезпечується виявленням явних та латентних тенденцій, що характеризуються кількісними частковими показниками, розрахованими за даними офіційної статистичної звітності підприємств, і полягають в інвестуванні в інновації, реальному інвестуванні з власного капіталу в нематеріальні активи та інвестуванні в основний капітал й інформаційну підтримку інновацій (с. 162-173 дисертації).

**Результат 5.** Новизна результату полягає у розвитку методичного підходу до оцінювання інноваційної діяльності підприємств, що підтверджується виділенням в якості її основних складових реалізацію інноваційної продукції, впровадження технологічних інновацій та їх просування на вітчизняному і зарубіжні ринках, інвестування у дослідження і розробки, оновлення реальних й інформаційних активів, наявність компетентних фахівців для здійснення інноваційної діяльності (с. 176-187 дисертації). Перевагою методичного підходу є його сумісність з методичним підходом до оцінювання інвестиційної діяльності, які у сукупності повністю відповідають розробленим основним концептуальним положенням з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності.

**Результат 6.** Новизна результату полягає у подальшому розвитку методичного забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності із застосуванням програмно-цільового управління для розроблення заходів з покращення її результатів на основі виділених в результаті багатовимірного факторного аналізу показників (с. 201-225 дисертації).

*Достовірність та об'єктивність результатів і пропозицій* підтверджується логічною завершеністю виконаної дисертації, апробацію результатів дослідження на багатьох науково-практичних конференціях.

У цілому слід відмітити, що *одержані автором наукові результати мають достатньо високий ступень обґрунтованості*, що підтверджується об'єктивним критичним аналізом праць вітчизняних та зарубіжних вчених та практиків, які досліджують проблеми стратегічного управління інвестиційною та інноваційною діяльністю підприємств, використанням достатнього обсягу статистичної інформації, широкою апробацією на науково-практичних конференціях та впровадженням у діяльність вітчизняних підприємств. Висновки та рекомендації є достовірними, логічно випливають із виконаних досліджень та підтверджуються довідками й актами впровадження результатів у практичну діяльність підприємств. Результати дослідження містять наукову новизну, характеризуються глибиною змісту та коректністю формулювання пропозицій щодо їх практичного використання. Практична спрямованість положень наукової новизни зумовлюється відсутністю необхідності їх суттєвої адаптації до галузевих особливостей підприємств промисловості та організаційно-правової форми власності.

Всі положення наукової новизни опубліковані у достатній мірі. *Відсутність їх критики з боку наукової і практичної спільноти підтверджує їх позитивне сприйняття й підтримку вченими і практиками, що займаються дослідженнями і впровадженням інновацій та їх інвестуванням.*

#### **4. Теоретична цінність і практична значущість результатів**

##### **дослідження, можливі шляхи використання результатів дослідження**

*Теоретична цінність отриманих наукових результатів* полягає в узагальненні, удосконаленні та розвитку теоретичних положень з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств. До пропозицій дисертації, що мають теоретичне значення, відносяться: удосконалене визначення понять «інвестиційна діяльність», «інноваційна діяльність», підґрунтям яких є їх суттєвий взаємозв'язок та спрямованість на розвиток підприємства (с. 24-25, 41-42 дисертації); розвиток основних концептуальних положень оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності

підприємства (с. 73-78 дисертації), що базуються на сучасних теоріях інвестиційного та інноваційного менеджменту.

Виділені положення характеризують теоретичне забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства, враховують сучасні теоретичні здобутки економічних теорій, не суперечать їх основним положенням і розкривають новітню сутність і розуміння інвестиційно-інноваційної економіки.

Теоретичні положення дисертації використовуються у навчальному процесі підготовки магістрів за спеціальностями «Менеджмент організацій та адміністрування», «Управління інноваційною діяльністю», «Інтелектуальна власність» в НТУ «ХПІ» (акт від 30.05.2017 р.), що підтверджує значущість розробленого теоретичного забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства.

*Прикладна цінність* положень дисертації полягає в удосконаленні методичного забезпечення оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства: вперше оцінено інвестиційно-інноваційну діяльність промислових підприємств за її узагальнюючим інтегральним показником (с. 189-197 дисертації); розвинуто методичний підхід до оцінювання інвестиційної діяльності промислового підприємства (с. 162-173 дисертації); удосконалено методичний підхід до оцінювання інноваційної діяльності підприємства (с. 176-187 дисертації) та методичне забезпечення формування цільової комплексної програми розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності промислового підприємства (с. 201-225 дисертації).

Результати і висновки дисертації можливо використовувати без суттєвої адаптації для оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств різних видів промислової діяльності, а також в процесі проведення аналітичних досліджень і теоретичної підготовки фахівців з управління інвестиційною та інноваційною діяльністю.

*Практична значущість наукових результатів* полягає у тому, що використання теоретичного підґрунтя розвиває теорію інвестиційного та

інноваційного менеджменту, стратегічного управління, що дозволяє власникам, менеджерам підприємств та інвесторам мати комплексне уявлення про доцільність й переваги оцінювання стану та перебігу інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств, що дозволить підвищити обґрунтованість прийняття управлінських рішень з підвищення ефективності інвестиційно-інноваційних процесів.

Практична значущість дослідження підтверджується матеріалами про впровадження її результатів. Одержані дисертантом результати наукового дослідження впроваджено у практичну діяльність ПАТ «Харківський велосипедний завод імені Г.І. Петровського» (довідка № 4125/69 від 26.06.2017 р.), ТОВ «Торгово-промислова компанія «НОВА» (довідка № 186 від 17.07.2017 р.), ПНВП «Укрполітехсервіс» (довідка № 215-1 від 16.05.2017), ПАТ «ФЕД» (акт від 7.09.2017), ПрАТ «АвтоКрАЗ» (довідка від 4.09.2017), ПАТ «Кременчуцький завод дорожніх машин» (довідка від 11.09.2017).

*Впровадження основних результатів дисертації свідчить про їх прикладну цінність та значущість для розвитку теоретичного підґрунтя і практичного інструментарію управління підприємствами. Їх використання суб'єктами господарювання машинобудівної галузі у повній мірі відповідає вимогам до апробації результатів дисертаційних робіт.*

## **5. Повнота викладення основних результатів дисертації в опублікованих працях**

В опублікованих працях у повній мірі відображено результати дослідження, які викладено у 19 наукових публікаціях, в одному розділі колективної монографії, 8 статтях у наукових фахових виданнях України, 7 з яких представлені у міжнародних наукометричних базах, 10 тезах міжнародних науково-практичних конференцій. У спільних наукових публікаціях автором враховано тільки ту частину, яка йому належить у не стосується наукової новизни співавторів статей. Аналізування публікацій



дисертанта дозволяє зробити *висновок про повноту викладу та висвітлення матеріалу: опубліковані праці в повній мірі відображають основні положення, результати і наукову новизну дослідження.*

## **6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації**

Позитивно оцінюючи рівень та результати дослідження Доуртмес П.О. розробки теоретичних та методичних положень, обґрунтованість наукових результатів, висновків та пропозицій, варто вказати на деякі наявні у ньому недоліки і дискусійні положення, а саме:

*- щодо отриманих результатів та задекларованих пунктів новизни:*

а) пункту «вперше»: для розподілу якісних інтервалів кількісних значень узагальнюючого інтегрального показника інвестиційно-інноваційної діяльності можливо було б використовувати не адаптовану шкалу Харінгтона, а побудувати функції приналежності з використанням теорії нечітких множин для кожного інтервалу. Це збільшило б кількість інтервалів на два нечітких інтервала та дало можливість менеджерам підвищити варіабельність управлінських рішень про інвестування інноваційної діяльності підприємств;

б) при розкритті другого результату у п. 1.1 дисертації можливо було б чіткіше виділити сучасні особливості інвестицій та інвестиційної діяльності саме для комерціалізації інновацій, яка здатна приносити суттєві прибутки підприємству-розробнику, що доцільно враховувати при оцінюванні інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства;

в) концептуальні положення характеристики третього результату (с. 73-78 дисертації) посилює б передбачення в процесі оцінювання визначення інвестиційних та інноваційних ризиків й розроблення заходів щодо їх зменшення або усунення;

г) при застосуванні багатовимірною кластерного аналізу у висвітленні четвертого результату, а саме методичного підходу до оцінювання інноваційної діяльності підприємств, можливо було б застосувати не тільки

показники першої компоненти, а всі показники, що виділені в якості значущих за результатами багатовимірного факторного аналізу. Це б сприяло більш точній кластеризації підприємств,. Також доречно було б провести кластеризацію часткових показників за всіма підприємствами та порівняти їх результати. Таке дослідження дозволило б виявити спільні тенденції не тільки для підприємств, а й щодо зміни та взаємозв'язку показників;

д) щодо п'ятого результату:

*по-перше*, проведені розрахунки інтегральних показників інвестиційної та інноваційної діяльності (с. 201-225 дисертації) є коректними, що уможливорює прогнозування їх кількісних значень для прийняття управлінських рішень, здійснення якого дозволило б автору розробити пропозиції з покращення результатів оцінювання інвестиційної та інноваційної діяльності для досліджуваних підприємств окремо. Але цього не зроблено.

*По-друге*, у другому розділі дисертації можливо було б використати не тільки метод статистичного аналізу, а й математичного моделювання для підтвердження взаємозв'язку інвестиційної та інноваційної діяльності, наприклад, між показниками обсягів інвестування, кількістю інноваційно-активних підприємств та обсягами реалізації інноваційної продукції;

е) щодо шостого результату: при формуванні цільової комплексної програми можливо було б збільшити кількість критеріїв і враховувати не тільки обмеження щодо використання фінансових і матеріальних ресурсів, а й матеріальних, інформаційних та репутаційних.

*- щодо оформлення роботи та візуалізації результатів дослідження:*

а) оформлення дисертації щодо обсягу і публікацій не у повній мірі відповідає чинним вимогам, так було б доречно вказати основний обсяг дисертації та відповідно подати основний та загальний обсяги в умовних авторських аркушах, а розділ колективної монографії подати першим у переліку публікацій;

б) за текстом дисертації зустрічаються стилістичні неточності та технічні помилки;

в) другий розділ дисертації можливо було б скоротити за рахунок перенесення таблиць, що містять загальновідомі статистичні дані, та таблиці, що займають повні сторінки, у додатки. Наприклад, табл. 2.13, 2.15, 2.19.

*Водночас, вищезазначені зауваження не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.*

### **7. Оцінка ідентичності змісту автореферату та дисертації**

Автореферат відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, п.13 «Порядку присудження наукових ступенів»). Основний зміст, положення наукової новизни, висновки та рекомендації, викладені у дисертації, повною мірою стисло відображено в авторефераті дисертації, що дає підстави для висновку про ідентичність їх змісту.

### **8. Відповідність дисертації встановленим вимогам МОН України**

Дисертація Доуртмеса П.О. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

### **9. Загальний висновок про дисертаційну роботу**

Дисертаційна робота Доуртмеса Пилипа Олександровича є завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють вирішити актуальне наукове завдання щодо подальшого розвитку і удосконалення теоретичних та науково-методичних підходів і рекомендацій з оцінювання інвестиційно-інноваційної діяльності промислових підприємств.

Дисертація є особистою авторською роботою, цілісною та завершеною згідно з поставленою метою та визначеними завданнями. Автореферат розкриває основні положення дисертації та є ідентичним за її структурою та змістом. Тема дисертації актуальна, результати мають теоретичне та практичне значення. Опубліковані за темою дисертації наукові праці в повній мірі відображають одержані результати. Статус, обсяг та кількість наукових праць Доуртмес П.О. відповідають вимогам МОН.

За обраним напрямом та рівнем представлених у ній результатів дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів МОН України до кандидатських дисертацій (зокрема, пп. 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р.) з подальшими змінами, а її автор, Доуртмес П.О., заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Доктор економічних наук, професор,  
директор інституту бізнесу, економіки  
та інформаційних технологій Одеського  
національного політехнічного університету  
МОН України

С.В.Філіппова

Підпис д.е.н., проф. С.В. Філіппової засвідчую:  
Вчений секретар Ради ОНПУ  
к.т.н., доцент



В.І.Шевчук